

Diatriba contra el poder

Una pandèmia com la que patim traspassa les fronteres —territorials, ideològiques i de classe— i despersonalitza cruelment la vida i la mort. El sistema capitalista mostra la seva rapacitat quan es troba amb una situació com aquesta: en lloc de la vida, prioritza l'economia. És el que han fet alguns estats, com l'espanyol, que ara paga amb vides humanes les retallades —també als Països Catalans— en sanitat. Avui dia, ser espanyol per força ja és un problema no tan sols de salut democràtica, sinó sobretot —per la nefasta gestió de l'emergència sanitària— de salut pública.

Enmig d'aquest panorama, la cultura se socialitza. El TNC i Arola Editors han tingut la genial pensada de posar a l'abast d'un clic la "Biblioteca del TNC". És molt d'agrair. Ara que els teatres estan tancats, podem llegir virtualment els textos estrenats al TNC. N'he triat un, *El President*, de Thomas Bernhard, un dels meus dramaturgs preferits. La seva influència en el teatre català ha estat —com en el cas de Harold Pinter— molt més epidèrmica que real, perquè la causticitat demolidora i la crítica insubornable al poder que despleguen les seves obres no s'han assumit en profunditat.

El President, amb traducció de Bernat Puigtobella, i publicada i estrenada en català el 2014, és una farsa política que arremet sense contemplacions contra els qui exerceixen el poder de manera despòtica. A partir del nucli domèstic del President i la Presidenta, els dos personatges principals de l'obra, Bernhard dissectiona la mentalitat classista i retrògrada dels qui detenen el poder. Vistos de prop, els poderosos són arrogants, cruels i patètics. De bon matí, es posen la màscara i adopten el rol oficial. En la intimitat, no poden amagar la seva sordidesa.

El President i la Presidenta expressen una por visceral davant de l'amenaça

Francesc Orella i Daniel Feixas
en *El President*.

anarquista que fa frontollar les estructures del poder i les seguretats més íntimes. Les manifestacions pacífiques dels anarquistes, reprimides amb detencions i execucions massives, deriven en atemptats defensius contra els màxims dirigents de l'Estat. Sota el temor anarquista, la Presidenta desemmascara la naturalesa del poder tirànic del marit i la perversitat de la seva relació, mentre que el President es vanagloria dels seus deliris de dictador, capaç de tot.

Bernhard alterna dos monòlegs dis-fressats de diàlegs: el de la Presidenta amb la criada i el del President amb l'amant. El primer aborda la dimensió de classe. El segon estableix un símil amb el teatre. Entre tots dos, hiperbòlics fins atènyer el to de farsa, Bernhard anatomitza la degradació moral de la parella protagonista —que s'odia mútuament i només guarda les aparen-

ces— com a metàfora del paternalisme, la hipocresia, la corrupció i l'obstrucció mental dels poderosos, encastellats en els seus dogmes, rituals i patrioterismes anacrònics.

El pitjor que pot passar a un governant és que el poder li pugui al cap, obviï la corrupció que l'envolta i ignori el clam de la ciutadania o, en el flagell que ens colpeix, dels científics. Com apunta Bernhard, els artistes i els intel·lectuals també poden ser suspectes de desafecció a l'Estat despòtic. Si actuen amb independència i llibertat, la seva funció primordial és denunciar obertament els abusos i l'ofuscació dels poderosos. En el nostre cas, és inadmissible que l'Estat, en crisi sistèmica, continuï reprimint la dissidència política i, com en temps infaus, apliqui desfasades fórmules patrioautoritàries per afrontar un gravísim problema de salut pública.